

FredericiaC

21. januar 2013

Grow Your City - evaluering

Baggrund

Bestyrelsen godkendte den overordnede plan for Grow Your City på cirkulationssag fremsendt den 3. januar 2012. Nærværende evaluering er baseret på dataindsamling i sæson 2012 (1. februar – 31. oktober 2012) og på tilbagemeldinger ved gruppeinterview i en fokusgruppe 23. oktober 2012. Gruppen på 20 personer udgjorde et repræsentativt udsnit af den samlede brugergruppe i Grow Your City. Både planteskoler, ungebyrådet, private brugere, initiativgruppemedlemmer og en repræsentant for foreningerne var til stede. Der er desuden inddraget tilbagemeldinger via mail, Facebook fra brugere og interessenter.

Formål

"Forsøgsprojektet skal i sig selv skabe positivt liv og aktiviteter på området til gavn for de involverede og besøgende med en profil, der også har perspektiv for en langsigtet strategisk integration af grønne og bæredygtige miljøer i hele FredericiaC."

Etablering

Der er blevet opsat 700 kasser, hvoraf 350 blev uddelt til borgere, institutioner og interesserede. De resterende kasser blev brugt til at lave et område med seks biotoper fra dansk natur, samt en træ-lund, hvor formålet var, at teste træernes levedygtighed i et maritimt miljø.

FredericiaC

Initiativgruppen bestod af repræsentanter fra gartnerier, frivillige borgere, kommunalt ansatte mv. og blev etableret i efteråret 2011. Den har fungeret som planlægningsorgan og praktisk udførende organ for Grow Your City.

Inden GYC officielt åbnede 16. maj 2012 var samtlige 350 kasser uddelt blandt borgere og institutioner i Fredericia. Der blev efterfølgende oprettet en venteliste, der pt. tæller ca. 50 personer. Sæsonen har konsekvent båret præg af en høj aktivitet af brugere og besøgende i haven.

Det praktiske arbejde blev påbegyndt i december 2011, hvor initiativgruppen blev opdelt i undergrupper, med tilhørende ansvarsområder. Hver gruppe planlagde deres område og var med i udførelsen. I januar 2012 blev grunden planeret, der blev udlagt stabilt grus og installeret vand og el. I marts blev de første kasser sat op og efterfølgende blev de første kasser plantet til ved påskearrangement i april 2012. Haverne åbnede officielt den 16. maj 2012. Initiativgruppen mødtes fast den sidste tirsdag i måneden hele sæsonen (fra december 2011 – oktober 2012), med sidste evalueringsmøde tirsdag den 23. oktober.

Claus Julius Holm

*Min Respekt - min beundring!
Fedt at pulsen og livet
mærkes hos jer i Fredericia-
fedt at være med til fra
starten- jeg vil bruge hele mit
vågne liv til at fortælle alle
om mit nye hood - Jeres bund
niveau er der hvor andre
topper- Bum!*

FredericiaC

December /Januar

- Planlægningsfase
- Klargøring

Februar/Marts

- Udlægning af stabilt grus, planering mv.
- Opsætning af kasser, fyldning

April / Maj

- Fordeling af kasser
- Åbning 16.

Organisation

Initiativgruppen blev etableret i efteråret 2011, hvor gartner Kaj Møller Nielsen blev valgt som formand. FredericiaC's rolle var at sætte rammen, faciliterer processen og føre tilsyn. Gruppen mødtes en gang om måneden og fordelte sig i december 2011 i undergrupper med ansvar for forskellige dele af GYC området og anvendelsen.

Initiativgruppen stod for den praktiske udførelse, opsætning af kasser, tilplantning af plantevægge mv. FredericiaC varetog den administrative del, herunder ansvar for budget, kommunikation og den overordnede planlægning.

Min Guldberg Hansen

Grow Your City (GYC) er et fantastisk projekt. Det er det af flere årsager: GYC rummer et enormt socialt potentiale, da GYC arbejder med tilgængelighed – at gøre noget tilgængeligt for nogen, der ellers ikke ville have mulighed herfor.

Efter åbningen af GYC den 16. maj 2012 blev initiativgruppen udvidet med interesserede fra den daglige brugergruppe af kasseindehavere og i løbet af sommeren 2012 organiserede gruppen sig i et havelaug med Kaj Møller Nielsen som fungerende formand. Havelauget har ingen vedtægter, men anser sig som beslutningsdygtig i forhold til havens drift og praktiske reglement. Havelauget bidrog desuden med at arrangere mindre events i GYC.

FredericiaC

På evalueringsmøde den 23. oktober 2012 blev det besluttet at Kaj Møller Nielsen fortsætter som formand i 2013. Der blev desuden nedsat en mindre 'vintergruppe' som skal planlægge GYC for 2013.

Aktiviteter

I hele sæsonen har der været afholdt tirsdags- og lørdagsmøder, hvor kasse-lejerne kunne mødes. Formanden Kaj Møller Nielsen deltog med ekspertise på disse møder og den sidste tirsdag i måneden, blev der inviteret eksperter udefra til inspiration. Blandt andet har Reinart Gassner fra Ti Trin Ned holdt oplæg om brug af køkkenhaveurter i Ti Trin Ned, Ngouyen – en vietnamesisk kasse-lejer har serveret forårsruller fra udekøkkenet, Henrik Lyager fra Oven Vande har holdt oplæg om brug og opbevaring af krydderurter, Jytte fra initiativgruppen har holdt oplæg om kompostering mv.

Derudover har der været afholdt events og aktiviteter sæsonen igennem for at understøtte brugen af haven og skabe et større socialt engagement, fx deltog mere end 600 i åbningen af Grow Your City og der har generelt været stor deltagelse i aktiviteterne. Forskellige brugergrupper – med og uden direkte tilknytning til haverne - har også benyttet haven til forskellige arrangementer.

Presse/kommunikation

I gennem hele forsøgsperioden har der været god interesse fra pressen, både lokalt og regionalt. Gennem diverse fagblade som Gartneren, Arkitekt-foreningen og via Bolius er Grow Your City blevet omtalt.

FredericiaC

Fredericia Dagblad har foreslået at lave en ugentlig 'haveføljeton' i sæsonen 2013, hvis projektet fortsætter.

Sæsonforløb

For at forebygge hærværk og tyveri blev der opsat videoovervågning som har reduceret tyveri og hærværk til ikke forekommende. Langt de fleste kasser er blevet holdt og passet i hele sæsonen. Dog har det vist sig, at en enkelt institution har haft problemer med at vande tilstrækkeligt i højsommeren/sommerferien. De vil gerne reducere antallet af kasser i den kommende sæson.

Desuden er enkelte kasser forladt i løbet af sæsonen. Disse er efterfølgende blevet adopteret af andre havebrugere.

5 kasser blev opsagt pga. flytning (tilhørte den daværende bestyrer af Fisketorvet) og er ligeledes efterfølgende blevet adopteret af nye brugere.

Forsøgs- og læringsområderne 2 og 3

Område 2 og 3 som er grus-arealerne ved gavlen til administrationsbygningen Sdr. Voldgade 10, blev udlagt som forsøgs- og læringsarealer.

Projektet Urban Green, der arbejder med indføring af planter i byområder, foreslog og etablerede et udstillingsområde på arealet med seks biotoper, hvor plantearter fra forskellige naturtyper, herunder fx strandmiljøer, eng, mark og skovbund mv. Projektet blev herved en test på, hvilke planter, som kan trives i det specielle miljø ved Lillebælt, og som kan føres ind i det permanente byggeri på længere sigt. Planterne og ekspertise blev

FredericiaC

leveret af Urban Green som sponsorat. Vedligeholdelsesfrekvensen var lav og vedligehold blev foretaget af initiativgruppen under styring og tilsyn af FredericiaC.

Tilplantningen skete med hjælp fra 4. klasses elever fra kommunens skoler. Efterfølgende har der været god interesse for biotopområdet, men formidlingen af fauna mv. kan forbedres. Kommunen har forsøgsvis høstet frø fra biotoperne og brugt dem i tilsvarende biotopområder i kommunen. På den måde reetablerer kommunen en mængde arealer med stedets oprindelige beplantning.

Rundt om arealet er der blevet tilplantet vertikale plantevægge, som fungerer som afskærmning og desuden virker som testmiljøer for planternes trivsel i maritime miljøer, samt tester muligheden for at dyrke nytteplanter vertikalt. Halvdelen af planterne er spiselige og flerårige. Plantevæggene har tiltrukket stor opmærksomhed og det spiselige element har vundet stor begejstring hos brugere og besøgende.

Ved biotopområdet er der opsat kasser med forskellige træsorter som har haft til formål at teste træernes levedygtighed i det maritime miljø. To af træerne er gået ud, mens resten trives. Kasserne vil blive placeret strategisk i 2013 evt. som afskærmende beplantning eller i andre sammenhænge som kommer FredericiaC's arealer til gode.

Kit Margrethe Larsen

Husk der er børnenes dag i havene på lørdag med temaet: 'fra jord til bord'. Kom og vær med... Vi starter kl. 10 og håber på at se rigtig mange glade børn og deres voksne!

FredericiaC

Placering af plantekasser

Plantekasserne er placeret således private kasseejere dyrker side om side

Britta Svendsen

Fantastisk syn i dag, hvor jeg skulle lave vinterarbejdet i min have! Jeg blev mødt af en masse skønne græskarhoveder, som stod dér og tog imod mig! En rigtig god ide, fordi de pynter og ser sjove ud!

med institutioner. Blandingen af brugergrupper har fungeret, men såfremt projektet fortsættes i 2013, vil nogle af institutionskasserne forsøgsvis blive placeret samlet i 'biograf'-området for at undersøge om der kan etableres

dyrkningsfællesskaber på tværs af institutioner. Det er også i dette område, at Grow Tek's grønne gårdrum bliver placeret. Flytningen kan desuden medvirke til, at det er tydeligere hvilke kasser, der er til fri afbenyttelse og modvirke svind i de private kasser.

Bier og blå haver

I 2012 blev der opsat bistader i området. Der er høstet 135 kg honning fra de to stader mod forventet 30 – 35 kg pr. stade.

Udover etablering af de grønne haver, er der i samarbejde med Dansk Skaldyrcenter også søsat et projekt, som skal undersøge om der er basis for at etablere blå maritime haver i Lillebælt. Der er derfor blevet sat østers og muslinger ud i Lillebælt og der er etableret en adoptionsfamilie, som passer dem. I juni 2013 vil produktionen blive fødevareretestet ved analyser og dermed fås en indikation for fremtidig mulighed for større produktion for private brugere til eget forbrug.

FredericiaC

Økonomi

Det samlede budget for projektet var 1 mio. kr. hvoraf ca. 750.000 kr. blev afsat til planering, teknik, infrastruktur samt indretning. Der blev afsat 250.000 kr. til kommunikation, konsulent og diverse aktiviteter. Budgettet er overholdt.

Konklusion

Med høj daglig aktivitet og bred interesse i både presse såvel som borgere i hele Danmark, samt gode muligheder for en fremtidig bredere implementering er forsøgsprojektet en succes med godt grundlag for fortsættelse og med perspektiver for indarbejdning i byggeriet på længere sigt.

Følgende opmærksomhedspunkter skal dog tages i betragtning.

Opmærksomhedspunkter

- GYC skal fortsat orientere sig ud ad til, så det ikke kommer til at fremstå som et lukket fællesskab bestående af dem, der har været en del af projektet det første år. GYC skal fortsat vise, at det ønsker at være en (åben) del af Fredericia og fortsat fremstår som tilgængeligt for de, der måtte være interesserede.
- Der skal arbejdes med en fortsat kommunikationsindsats med aktiviteter og events for at støtte det sociale engagement
- Der skal arbejdes med en bredere inddragelse af hele byen, fx kasser i gågaden, på Rådhuspladsen mv.
- Området med biotoper skal formidles og inddrages mere.
- Der skal arbejdes mod en national mediedækning

FredericiaC

- Der skal opsættes flere kasser til private og layoutet af hele GYC skal gennemtænkes. Institutioner kan evt. placeres samlet evt. på 'biografgrunden' så man kan etablere læringsmiljøer, vandings- turnus mv.
- Organiseringen af initiativgruppen skal understøttes.

Brugere

- Ca. 80 private brugere (der var i 2012 ingen begrænsning på antallet af kasser, man kunne have som bruger)
- Restaurant Oven Vande
- Restaurant Ti Trin Ned
- Fredericia Sprogskole
- Foreningen Sprøjtefri haver
- 7. A Købmagergade Skole
- Børnehaven Gadesgård
- KFUM spejderne
- Farmors Cafe
- Bigården Skrænten
- 3. A Købmagergade Skole
- Havnehuset (Andelsforening)
- Havnecafeen (værested)

Bilag til notatet: Aktivitetsoversigt 2012 og Referat af evalueringsmøde den 23. oktober 2012

FredericiaC

Aktivitetsoversigt over aktiviteter 2012

Hvornår	Hvad	Deltagere
7. april	Påskeægge-jagt i GYC	100 børn
	Rundvisninger: Blandt andet Vejle Kommune, Århus beboergruppe, skoleklasse, boligforening, Vejle borgergruppe mv.	
16. maj	Åbning af GYC v. borgmesteren. Sundhedsværksted v. Bitz & Holm	6-700 besøgende
	Rundvisninger: Blandt andet naturvejlederdannelsen, Odense Kommune, Lad Det Gro, Frøsamlerne mv.	
1. - 3. juni	Havefest i forbindelse med Tall Ships, fra jord til bord i alle aldre	500 – 1000 besøgende
Juni, juli og august	Havedage hver tirsdag og lørdag	40 – 60 personer pr. møde
	Rundvisninger: Blandt andet Svendborg Kommune, Kolding Kommune, Slagelse Kommune, Høje Taastrup, Arkitektforeningen mv.	
25. august	Børnenes dag/fra jord til bord	45 børn
31. august	Havefest. Open Air biograf, sundhedsværksted	3-400 besøgende
	Rundvisninger: Blandt andet Byplanlab, gymnasielærerne, div. journalister, boligforeninger mv.	
28. september	Kulturnat, markedsaktivitet m. salg af produkter fra GYC	5000 besøgende
	Rundvisninger: Århus Kommune, Energi Århus, Skoleklasser t. Edison mv.	
26. oktober	Sæsonafslutning, Halloween. Pyntning og udsækning af 60 græskar i GYC	82 børn – voksne

FredericiaC

Referat af evalueringsmøde den 23. oktober 2012

Gruppen indstiller til FredericiaC, at haverne bør fortsætte til næste år. Der har overordnet set været en bragende stor interesse for projektet. Der kommer 82 børn på fredag – de skal fremstille græskarlygter – de kan også rydde op i haverne hvis nogle har behov for det. Det blev besluttet at Kaj fortsætter som formand / Tovholder. Kaj sagde tak for valget. Herefter blev der lavet en tur rundt om bordet, hvor alle kunne komme til orde mhp. evaluering af sæsonen 2012.

Annemette (Fredericia Kommune): Jeg ønsker virkelig GYC bliver gentaget. Der har været utrolig meget positiv energi. Og vi har fået rigtig meget positiv omtale. Det er et særkende med stort potentiale. Vi kan dog forbedre os i forhold til de sociale relationer i haven. Flere skal med i gruppen. Det skal vi gøre en indsats for.

Jytte (Frivillig kunstner): Spændende projekt som jeg har elsket at deltage i. Har lagt mange kræfter i det. Og jeg brugte nok lidt for meget energi i starten. En af mine kæpheste er, at der skal være rent og pænt over alt. Plastikkander skal ryddes op – selve renholdelse og ryddeligheden i området kan gøres bedre. Initiativgruppen har for mange kasser. Og så håber jeg også på mere socialt engagement.

Inge (Kassejer, aktiv i brugergruppen): Jeg er utrolig glad for mine 4 kasser. Der har været så god stemning. Dejligt fællesskab. Jeg vil meget gerne med til næste år.

Min (Ungebyrådet): Grow Your City (GYC) er et fantastisk projekt. Det er det af flere årsager:

- GYC rummer et enormt socialt potentiale, da GYC arbejder med tilgængelighed – at gøre noget tilgængeligt for nogen, der ellers ikke ville have mulighed herfor.
- GYC skaber fællesskaber – fællesskaber med udgangspunkt i en fælles passion omkring grønne miljøer og beplantning uanset alder, geografisk tilhørsforhold ellers og baggrund.
- GYC skaber viden og oplysning bl.a. gennem de ressourcepersoner og engagerede haveejere tilknyttet. Der er mulighed for institutioner, skoler og andre at besøge haverne med mulighed for at lære om både biotoper, bier, lægeurter m.m.
- GYC giver mulighed for indflydelse til byens unge via ungebyrådets to pladser i initiativgruppen.

FredericiaC

Det er vigtigt fremadrettet fortsat at engagere børn og unge i GYC, da de bestemt i den første periode har tilført diskussionerne i initiativgruppen perspektiver, som ellers ikke var kommet frem. Fredericias unge er en kæmpe ressource og kan bestemt også i fremtiden være medvirkende til GYC's udvikling samt at sikre, at GYC fortsat appellerer til hele byens befolkning. Derudover kan de unge ses som en vigtig ressource i forhold til PR og kommunikation. De har i dag en viden om brug af digitale medier samt en stor berøringsflade med andre børn og unge, der kan komme GYC til gode.

Uffe (frivillig i initiativgruppen): Det var sjovt at bygge det op. Der mangler et drivhus.

Kit (medlem af brugergruppen): Var med på markedet. Lavede produkter af materiale fra GYC – det var en demonstration af måder at anvende afgrøder på. Smagsprøverne hjalp på salget. Der blev gjort gode erfaringer på dagen og vi vil gerne gøre det igen.

Mangler bedre skiltning – hvad er privat? og hvad er fælles? Fx med farvekoder. Minimerer svind. Godt med tirsdagsmøder – men håber på større engagement i en kommende sæson. De helt lave kasser med en enkelt ramme er måske ikke så anvendelige og det er hårdt fysisk at komme derned.

Grethe (medlem af initiativgruppen): Enig med Annemette – det er overordnet spændende. Godt projekt. Initiativgruppen er lidt svær at definere – hvem er vi? Hvis den er der næste år – så skal vi finde ud af hvem vi er – og hvilke kasser har vi og hvad skal de bruges til? Det har været spændende. Regler: Der burde være enkle og klare regler at leve efter. Der må gerne være mere socialt.

Annemette (Fredericia Kommune): Vi bliver nødt til at finde en måde at drive fælleskasserne. Ellers skal de inddrages i det fælles. Fremadrettet er det vigtigt med en tovholder. Vi skal desuden tage stilling til om vi vil bruge gødning. Og så skal vi snart lave sæsonforberedelse.

Karen (medlem af brugergruppen): Vi kom ind i det meget sent – det har været pragtfuldt. Men der var insekter, som gav os problemer i forhold til vores afgrøder. Vi vil meget gerne have flere kasser til næste år – der hvor de er nu. Det er et dejligt område. Vi vil meget gerne være med i det sociale – men holder også vores egne arrangementer.

Birgit (medlem af brugergruppen): Har været meget glad for kassen. Skiltning kan være bedre. Tirsdagssamværet har været rart. Jeg kommer med fra starten til næste år.

FredericiaC

Søren (medlem af initiativgruppen): Kan der laves en vintergruppe? Området skal vedligeholdes. Og vi skal planlægge events. Oplevelserne skal i avisen. Høst af persille & purløg t fryseren skal ikke tillades.

Frank (medlem af brugergruppen – og indehaver af den medicinske urtehave): Oplevet det som meget positivt. Urtehaven gror overordnet godt. Nogle forgår, da de ikke er vinterhårdføre. Mine kasser skal ikke ryddes. Jeg har hørt børns begejstring og har set liv og glade dage i haven. Jeg er blevet kontaktet og har haft mange samtaler om mine haver. Et drivhus kan måske være med til at styrke det sociale. Frank har et forslag til drivhuse. Boderne på kulturnatten var rigtigt fint. Det kunne være sjovt at lave marked næste år, men vi skal bruge to telte.

Møderne om tirsdagen – bedre udførsel og bedre opfølgning på aftalerne. Der skal ansvarlige personer på vores beslutningsreferater. Frugttræerne har ikke haft det for godt. Foreslår en vinteranordning. Fællesindkøb af spagnum. Foreslår at vi evt. kan være enige om økologisk eller biodynamisk dyrkning. Foreslår desuden en optaktsaften til det tidlige forår – fx med oplæg om biodynamik.

Vi skal lave en havekalender: Med arbejdsperioder. Der er mange, der ikke ved så meget som andre om dyrkning.

Karsten (medlem af brugergruppen): Kasserne skal være autonome så man selv kan bestemme hvad der skal gro og om man vil gøde. Jeg har haft et alle tiders socialt samvær i haven. Man kan selv gøre en indsats for mere socialt liv dernede.

Kan vandhanerne laves dobbelte? Der er rift om vandet når det er varmt. Kan man lave holdere til vandkanderne?

Finn (medlem af brugergruppen og biavler): Inviteret til at komme ned via biavlerforeningen. Jeg synes det er hyggeligt at komme hened og vil meget gerne fortsætte. Man kan evt. dele fælleskasser ud og have ansvaret for et par stykker. Der skal være flere kasser. Kommer der det? Hvordan skal drivhuset fungere?

I starten var bierne mine ringeste skravl – i dag har bierne det godt og det er mine bedste familier, der står på havnen.

Jeg kan også godt lide orden. Det er et fælles ansvar at holde området rent. Kompostbeholderen fyldes med alt muligt andet – det skal vi lige rette op på.

Leo (medlem af brugergruppen): Jeg har været glad for at komme henede. Flere aktive brugere. God ide med fælles indkøb. Folk der har kasser i forvejen skal i forreste række til at få kasser nu. Hvorfor er der fælleskasser? Kan der laves en planteforklaring så os der ikke kender så meget til det, lærer noget mere?

FredericiaC

Eleiza (Urban Green): Projektet er fantastisk. Tillykke! En fornøjelse at opleve jer som borgere være så aktive i jeres by – det har været en stor fornøjelse at få det plantet til i samarbejde med byens børn. Væggene har vi lært at det ikke er alle planter, der kan gro lodret. Vi har positive erfaringer med det.

Annemette: Vi har taget frø fra biotoperne og bruger dem som udsåning på relevante naturområder.

Kaj (Forman): Det var vores første år: Et forsøgsprojekt. Og jeg konkluderer følgende på baggrund af det I har sagt i dag:
Fælleskasser vs. Private kasser: Private på højre side – fælles til venstre. Det vil sige at foreninger, institutioner mv. får kasser på arealet ved biotoperne. På den måde er det tydeligt adskilt.
Social aktivitet: Tirsdagsmøder blev ikke det, som jeg havde forventet. Nogle kom og spiste og forlod stedet efter maden. Det skal derfor forbedres.
Salg af produkter: Det glæder mig at det fungerer. Vi mødes i februar 2013 og får planlagt 2013 mhp. dette også.
Insektbekæmpelse: Jeg kan ikke garantere, at der ikke kommer insekter. Men området er sprøjtefrit. Nogle taler om økologi? Men man kan måske dele haven op i økologisk og kultiveret afdeling.
Drivhuset: Det tager vi op
Fællesindkøb: God ide.
Væggene: Succes. Fungerede godt.
Lad os mødes i februar – evt. før og få drøftet regler mv.

Frank: Det ER skilte på biotoperne. Og der ER altså vandingsystem på biotoperne.

Min: Drejebog for skolebesøg. Det er vigtigt at bevare åbenheden og orientere sig udadtil.

Uffe: Jeg vil foreslå, at vi finder en vintergruppe, som skal mødes (4 – 5 personer) og sætter rammer ud fra det vi har talt om. Køreplan, fælles indkøb, intro til nye osv.
Biotoperne skal formidles. Bedre skiltning. Eleiza sender information om væggene.

Det blev besluttet at nedsætte en beslutningsdygtig vintergruppe, som varetager planlægningen af næste sæson. Gruppen vil med udgangspunkt i dette referat og i samarbejde med Louise lave en liste over emner vi skal tage stilling til næste år. Disse emner vil alle på mailinglisten og Facebook få tilsendt som en afstemning, så I får medbestemmelse.

Vintergruppen består af: Kit, Uffe, Frank, Min, Annemette, Kaj, Jytte.

FredericiaC

Emner til drøftelse i vintergruppen indtil videre:

- Planlægning af næste sæson
- Forbedring af det sociale
- Bedre skiltning
- Drivhus
- Flere kasser?
- Regler
- Fællesindkøb
- Intro til nye
- Formidling af biotoper
- Økologi?
- Bedre fælles ånd om oprydning og fx kompostering, vandkander osv.
- Markedsaktiviteter
- Holdere til vandkander, dobbelte vandhaner
- Events
- Gødning?
- Hvordan tiltrækker og fastholder vi de unge?
- Brugerbetaling